

Maandag 18 januari 1915 – ochtendeditie

Van het westelijk gevechtsterrein.

Berlijn, 17 januari. Ambtelijke mededeling uit het grote hoofdkwartier van 17 dezer: In Vlaanderen is van weerskanten enkel een artilleriegevecht geleverd.

Parijs, 17 januari. De ambtelijke mededeling van hedenmiddag behelst:

Wij hebben onze vorderingen in de buurt van Nieuwpoort en Lombardsijde voortgezet. Onze artillerie noopte de Duitsers schansen ter lengte van 200 meter achter het Grote Duin te ontruimen, en heeft ook o.m. een redoute vernield ten noorden van die plaats, en ook werken van de vijand ten zuiden van Sint Joris beschoten. Artilleriegevechten zijn geleverd te Ieper, La Bassée en Lens.

Uit België.

Men meldt ons uit Sluis:

Ik meldde u reeds een en ander van de benarde toestand, waarin de Belgische bevolking verkeert in de driehoek, gevormd door de grens van Zeeuws Vlaanderen, het kanaal van Sluis naar Brugge en de Leopoldsvaart, na de bezetting door Duitse troepen en de strenge afsluiting van de grens. Nadat de voorraden grotendeels zijn opgeëist, komen de mensen hier vrijwel alles tekort, ook doelde ik al op het gebrek aan medische hulp, waarvan de bewoners der verschillende plaatsen in deze driehoek volkomen verstoken zijn. En het hangt af van de stemming der Duitse officieren, of er een dokter uit overige Nederlandse plaatsen mag worden doorgelaten tot ziekenbezoek.

Zo ontving een medicus hier in de omtrek dezer dagen het volgende briefje van een uhlanenofficier: Sommige inwoners van Lapscheure wensden een dokter maar de grens is thans door onze troepen afgesloten en burgers mogen niet passeren. Ik denk het misschien voor één keer te kunnen toestaan, opdat u uw patiënten zult kunnen bezoeken. Ik moet u mededelen, dat ik bevel heb u nauwlettend te visiteren om te zorgen dat u geen kranten of andere zaken meebrengt, die tot verdenking van spionage zouden kunnen aanleiding geven. U kent de oorlogsgebruiken. De grenspost moet u voor mij leiden, indien u voor één keer van de vergunning gebruik zou maken. Ik geloof dat er in het dorp enkele zieken zijn. Gij moet het volgende paspoort meebrengen. Volgt het bevel om de genoemde dokter, als hij bij uitzondering voor een maal over de grens mag bij de uhlanenluitenant "vorzuführen".

Te Moerkerke liggen een vrouw in het laatste stadium van tuberculose en een kleine jongen met een gebroken dijbeen. Als de boer de Nederlandse dokter voor deze patiënten komt halen, mag hij naar de grens met een Duitse soldaat in het karretje. Geregeld wordt de boer afgetast. Maar ook is het al een paar maal gebeurd, dat een man uit dit Belgische gebied 's nachts als een smokkelaar door de Duitse posten heen moest sluipen, om de Hollandse dokter te vragen, bij zijn vrouw te komen, die bevallen moet, en dat de medicus dan verplicht was even geheimzinnig met gevaar voor eigen leven de boer een paar uren lang in het donker te volgen door de klei van geploegde landen, door sloten en greppels, om een onnozel mensje meer op de wereld te helpen. En op de "Passierscheine" van de boeren, die bij uitzondering uit die dorpjes in Nederland medicijnen mogen gaan halen, wordt hen maar twee uur tijd toegemeten.

Maar tot wat een wreedheid de willekeur van sommige Duitse officieren kan leiden, vertelde mij gisteren de dokter uit een Nederlands plaatsje aan de grens. Gisteren kreeg de vrouw van de

onderwijzer van Hoeke een miskraam. De Hollandse dokter praktiseert over dit gezin. Reeds eerder had hij de vrouw in het kraambed bijgestaan. De onderwijzer verzocht de Duitse commandant om de medicus te mogen gaan halen, doch het werd hem geweigerd. De man smeekte; met vijf van zijn kinderen viel hij de officier te voet. Tevergeefs. En zonder medische hulp is deze gezonde jonge vrouw van 37 jaar moeten sterven. Men verbeelde zich de gemoedstoestand van deze vader, die met elf kinderen, van wie het oudste veertien jaar is, achterblijft.

De economische toestand van België.

Een van onze correspondenten in België schrijft ons op 17 januari:

Reeds meermaals was ik in de gelegenheid te wijzen op de rampzalige economische toestand van het ongelukkige België, tot voor korte tijd een der meest welvarende landen van Europa. Toch meende ik dat het onderzoek niet volledig zou zijn zonder dat daaraan een nauwkeurig beeld van die toestand in een bepaald deel van het land gevoegd werd. Om verschillende redenen koos ik daartoe de nijverheidsstad Gent, aan velen onzer lezers bij aanschouwing of door zakenbetrekkingen persoonlijk bekend. Uit het hier volgende zal dan blijken hoe in enkele maanden wereldfirma's tot aan de rand van de afgrond, en een nijvere werkliedenbevolking tot de diepste ellende kon worden gebracht.

Zoals de lezer bekend is, zijn de drie voornaamste producten, welke in de Gentse fabrieksgebouwen verwerkt worden, het vlas, het katoen en de metalen.

De vlasnijverheid beschikt te Gent over 13 spinnerijen, welke gezamenlijk 225.000 spoelen in beweging hebben en 14.000 werklieden aan de arbeid helpen. Hoewel deze tak tot einde april

normaal had kunnen doorwerken, besloot de Duitse overheid dat van 23 november af in deze fabrieken slechts 24 uur per week gewerkt zou worden; de zaterdag zou als vrije dag beschouwd worden. De 24 uur waren dus over vijf werkdagen te verdelen. Als reden werd opgegeven dat daardoor de arbeidersbevolking voor langere tijd dan anders aan het werk zou kunnen worden gehouden. Deze maatregel strekte zich tevens over de katoenfabrieken uit, welke laatste, evenzeer als de vlasnijverheid, met de nu volgende te bespreken bezwaren te kampen hadden.

Behalve het door mij hier reeds herhaaldelijk ter sprake gebrachte gemis aan post, telegraaf, telefoon, pers en andere voor handel en nijverheid onontbeerlijke organen, trof deze industrieën wel voornamelijk het gebrek aan goede vervoermiddelen. De spoorwegen zijn uitsluitend voor militaire doeleinden bestemd, de buurtspoorwegen rijden slechts enkele malen per dag en mogen maar één goederenwagon per keer meenemen, terwijl het verkeer te water, hoewel de stad Gent aan het herstel van bruggen 60.000 frank besteedde, te strijden heeft met alle mogelijke bezwarende eisen en maatregelen.

Een andere moeilijkheid is de omstandigheid, dat de banken geen geld geven dan tot betaling van salarissen aan werklieden; zij zouden bovendien niet anders kunnen, want gebrek aan kasgeld, gevolg van het stilleggen van alle verkeer, maakte dat zij deze betalingen aan de industriëlen slechts konden doen door zelf geld op te nemen bij de gemeentekas, waarvan drie hunner elk 750.000 frank voorschot kregen. Men voege hierbij het verbod en de praktische onmogelijkheid voor de fabrikanten om gelden te innen of betalingen te doen, dan buiten de gemeente en haar naaste omgeving.

Het steenkoolvraagstuk speelt eveneens een gewichtige rol. De weinige kolen, die uit Duitsland worden aangevoerd, hebben

weliswaar dit voordeel dat er geen oorlogsrisico voor het transport betaald moet worden, maar de kwaliteit is slecht en deze zendingen zijn aan grote vertraging onderhevig. De kolen die per spoor uit het Belgische bekken worden aangevoerd, worden door een Duitse belasting getroffen, welke 10 centiemmen per ton en per kilometer belooft, terwijl er slechts een tiental treinen per week de mijnbekkens verlaten. De transportprijs per schip is drie keer zo hoog als in gewone tijden, en deze verzendingswijze is dikwijls aan rekvisitie onderhevig en heeft eveneens een groot oponthoud, zodat eigenlijk de toevoer zeer gebrekkig is en Gentse fabrikanten er zelfs toe zijn overgegaan hun machines met briketten, een zeer kostbaar surrogaat, te stoken.

Bovendien is door het verbod om allerlei goederen, waarvan een lijst is opgemaakt, uit Vlaanderen te verzenden, de handel, zelfs naar onzijdige landen, feitelijk gestaakt; weliswaar kan telkens in elk bijzonder geval een uitzondering worden toegestaan, maar de omslachtige bemoeiingen, die dit meebrengt, helpen er zeker niet toe mee het zakenleven enigszins te vergemakkelijken.

Van buitengewoon ernstiger aard is echter het gevaar, waarmee de nijverheid te strijden heeft en waarop ik nu de aandacht wil vestigen; ik bedoel het systeem der opeisingen of rekvisities, dat gaandeweg reusachtige afmetingen heeft aangenomen.

Alleen in de maand december zijn in Gent 550.000 bundles (1 bundle is 1/3 pak) vlasdraden opgeëist. Daar elke bundle ongeveer tien frank waard is, vertegenwoordigt dit de aanzienlijke som van vijf en een half miljoen frank. Ziehier hoe in de vlasfabrieken (wij zullen straks zien, dat bij de katoennijverheid enigszins anders gehandeld wordt) dit opeisen in zijn werk gaat. Begin november kregen de Gentse vlasfabrikanten bevel aan de Duitse overheden, op bedreiging van zeer zware straffen, op te geven hun voorraden aan grondstoffen en

aan draden, met nauwkeurige opgave van soort en nummer. Drie heren, een vlasagent uit Stettin, een vlashandelaar uit Silezië en een oud-directeur van een der Gentse fabrieken, een Duitser, waren aangewezen op een en ander toezicht te houden. Half december volgde daarop een aanschrijving, houdende bevel de gehele productie ter beschikking van het Duitse legerbestuur te houden, met toevoeging dat er op 15 januari nader over beschikt zou worden, hetgeen klopte met een in die dagen in Duitse bladen verschijnend bericht, waaruit bleek dat voornoemd ministerie order had gegeven in België de voornaamste grondstoffen, als wol, katoen, jute, hennep, vlas, metalen, huiden, leer, enz., op te eisen en er in Berlijn een commissie was benoemd om deze grondstoffen onder de Duitse fabrikanten te verdelen.

Van het nu reeds gerekwitioneerde vlas zullen te Berlijn prijs en datum van betaling vastgesteld worden. Wat er met het overige na 15 januari zal gebeuren is nog niet te zeggen. Goederen welke aan derden behoren, moeten met de grote massa blijven, aangezien alle contracten als verbroken worden beschouwd.

Dit is in grote lijnen hetgeen bij de Gentse opeisingen geschiedt, te Doornik echter zijn in twee spinnerijen draden en grondstoffen weggevoerd, zodat deze beide fabrieken hun deuren hebben gesloten.

In de katoennijverheid is het evenzo gesteld als bij de vlasindustrie; zij heeft natuurlijk met dezelfde moeilijkheden als deze te kampen, maar toch gaat het hier enigszins anders toe. Katoen is op dit ogenblik in Duitsland schaars en een zeer gewild artikel, zodat de te Antwerpen liggende voorraden welkom waren en alle werden weggevoerd. In totaal haalden de Duitsers uit de Scheldestad 80.000 balen katoen weg, wat, per 100 baal gemiddeld op 40.000 frank gerekend, de reusachtige som van 32 miljoen frank aangeslagen

katoen maakt. Men nam deze balen zelfs indien er geld op voorgeschoten was (warranted) en lette er evenmin op welke kwaliteit en gewicht de balen bij het verlaten der magazijnen hadden. Dit alles zal te Bremen, waarheen deze buit gevoerd is, naar het heet alsnog geschieden, maar daar de prijs aldaar eveneens bepaald zal worden, ziet men gemakkelijk welk risico de eigenaars lopen een groot deel van hun 32 miljoen frank niet weer te zien.

Als voorbeeld meld ik u dat uit het magazijn van een wereldbekende Gentse firma te Antwerpen 4700 balen werden weggehaald, waarvan de waarde destijds 45.000 F per 100 balen, nu zeker, wegens de stijging van de markt, op 50 à 55.000 frank begroot mag worden . Bij deze firma werd in de Gentse magazijnen ook alle katoen genomen, zodat zij alleen voor een bedrag van 7 miljoen frank zag opeisen.

In Gent, waar op die datum omstreeks 20.000 balen lagen, kreeg men op 1 januari, nieuwjaarsdag, 's avonds bevel opgave van de aanwezige voorraad en kwaliteit te doen en op de morgen van 2 januari kwamen knechten de firma's verwittigen dat de Duitsers bezig waren de magazijnen leeg te halen en op treinen te laden. In tegenstelling met hetgeen elders geschiedde, werd hier wel gewogen en kwaliteit genoteerd.

Tot nu toe werden alleen de magazijnen op deze wijze leeggehaald, aan de fabrieksvoorraden werd nog niet geraakt, hoewel alles er op wijst dat dit binnenkort zal gebeuren. Als ook die worden opgeëist zouden de fabrikanten hun poorten kunnen sluiten, de arbeiders de straat op gaan en zich voegen bij de metaalbewerker, welk bedrijf sedert lang stil staat wegens totaal gebrek aan grondstoffen. Bij deze sombere schare kan men nu ook reeds de arbeiders uit de ledernijverheid voegen, daar de Duitsers in de slachthuizen alle

huiden opeisen en naar Duitsland doen zenden, zodat er niet gelooid kan worden en o.m. de schoenenindustrie stil ligt.

De ellende, die van deze maatregelen natuurlijk het gevolg is, dreigt schrikbarende afmetingen aan te nemen en de zeer loffelijke pogingen, die in het werk worden gesteld om de wonden althans enigszins te helen, zullen helaas weldra ontoereikend moeten blijken.

Hoe onder dit alles de toestand der arbeidersbevolking zelf is, daarnaar is door mij een onderzoek ingesteld, waarover ik in een volgend artikel verslag hoop te geven, maar tot besluit een paar cijfers.

Volgens betrouwbare opgaven bedraagt in België het aantal werklozen: in de bouwvakken 945 per duizend, in het vervoerwezen 830 per duizend, en in het havenbedrijf zelfs 960 per duizend.

De padvinders in de oorlog – ze zijn er inderdaad, schrijft een onzer oorlogscorrespondenten, enkele aan het front, andere, de meesten, doen dienst als boodschappers aan de Belgische ministerie, die thans in Frankrijk zijn ondergebracht.

Voor een goed deel zijn het knapen, die gedurende de oorlog hun ouders verloren hebben en nu in de gelegenheid zijn gesteld zich nuttig te maken en hun onderhoud te verdienen.

Bij een der Belgische regimenten is een padvinder, wiens vader gesneuveld is in de oorlog. Zijn moeder is reeds lang dood en het enige wat hem overblijft is een broer die luitenant is. Diens regiment nu volgt hij, waar het ook heen gaat. Hij is de vriend van elk der mannen en zorgt voor de officieren van de compagnie, waarbij zijn broer is ingedeeld, als een kleine oppasser. Gaat de compagnie van zijn broer in eerste linie, dan gaat hij mee zonder het gevaar te vrezen

en menigmaal neemt ook hij een geweer ter hand en strijdt krachtdadig mee.

Er zijn ook padvinders geweest, die reeds hun leven lieten voor het land. Zo bv. te Luik, waar een padvinder, de zoon van een der aanzienlijkste ingezetenen, mee uittrok met de troepen, een Belgische vlag in de hand.

Een soldaat van het moedige 12^e regiment vertelde mij hoe de knaap zijn leven liet. Het was bij een stormaanval. De jongen had zijn vlag in de vuist en stormde mee naar voren, door zijn geestdrift en moed de aanvallende soldaten aanvurend. Toen viel hij neer, door verscheidene kogels getroffen, en het laatste wat hij zegde was: "Zeg aan mijn ouders, dat ik ook voor hen stierf."

En dan is er nog een kleine aspirant-padvinder, die ik zelf herhaaldelijk ontmoet aan een der Belgische ministeries.

Hij woonde nabij Middelkerke. Zijn vader is reeds lang dood, zijn moeder stierf kort voordat de Duitsers kwamen. Met de grote stroom van vluchtelingen is hij, klein veertienjarig jongetje, meegetrokken, ellendiger en eenzamer nog dan de anderen, die nog verwanten en vrienden bij zich hadden.

Zo is hij in Frankrijk gekomen en daar heeft hij, ten einde raad, zich gewend tot een der ministeries, waarbij hij nu als boodschapper dienst doet.

Hij heeft zich aangesloten bij een jonge vrijwilliger, die streed bij Luik, bij Leuven, aan de IJzer, en die, ziek geworden in de loopgraven, nu dienst doet aan een der bureaus. "Maar als de lente komt", zegt hij, als men het hem vraagt, "dan ga ik weer naar het front, heeft de dokter gezegd;"

En zo ziet men steeds in hun vrije uren de twee wandelen, de aspirant-padvinder, druk babbelend met al de argeloosheid van een veertienjarige, en de jonge vrijwilliger, die stil is geworden door al de aanschouwde ellende, luisterend met een vage glimlach.

De Belgische en Franse gewonden, die in het reservelazaret te Verdun verpleegd worden, hebben, naar wij in de Vorwärts lezen, een nieuwjaarsbrief gericht aan de dokter en de zusters die hen verplegen, waarin zij dezen voor de zorgvuldige behandeling bedanken. “Wij hadden”, zeggen zij “niet anders van de grote Duitse natie verwacht die steeds op het gebied van gezondheidsleer en geneeskunde een voorname plaats heeft ingenomen. Wij betreuren slechts, dat de tussen onze landen heersende oorlog ons in onze dank tot een terughouding noopt, die u begrijpelijk zal zijn.”

Verder zeggen zij tot de zusters: “Denkt u eraan, dat er ook Belgische en Franse vrouwen zijn, die gelukkig zijn, uw landgenoten, die in een dergelijke toestand verkeren als wij, nuttig te zijn en dat het goede, dat u ons hier aandoet, u elders vergolden wordt. Moge het beginnende jaar spoedig het einde van deze verschrikkelijke strijd zien, die de beschaafde volken van Europa verscheurt. Moge deze geweldige strijd der wapens de volken vrij maken van de prikkelbaarheid en gevoeligheid, die hen tot vijanden maakt. Moge een eervolle en voor allen aangename vrede spoedig een einde maken aan de oorlog, opdat de volken, welke elkaar dan beter zullen kennen, elkander meer achten en in de toekomst eendrachtig aan het geluk en de welvaart van de grote familie werken, waartoe wij allen behoren: de mensheid. Indien deze laatste wens vervuld wordt, zijn de offers, die allen gebracht hebben, niet vergeefs geweest.”

Wij kunnen, zo zegt de Vorwärts, ons bij deze wens van de gevangenen niet anders dan van ganser harte aansluiten.

De Vlaamse Leeuw.

Antwerpen, 15 januari.

Sedert de oorlog, en meer dan dit ooit vroeger gebeurd, kwam ook buiten de grenzen van ons land, dikwijls het lied ter sprake dat, men weet het, bij voorkeur door de Vlamingen te velde wordt gezongen. Weinigen buiten ons land kennen de woorden van dit lied, dat in zulke bloedige omstandigheden een ongemene populariteit zou verwerven. Heeft men niet verteld, dat zelfs Waalse jongens, die naast hun Vlaamse wapenbroeders optrokken, het Vlaamse lied zongen?

Een woord over het ontstaan van dit volkslied (want een volkslied is het) zal misschien meer dan één lezer thans wel interesseren.

De dichter is Hippoliet van Peene, de bekende Vlaamse toneelschrijver, wiens honderdste geboortedag in 1911 door de Vlaamse toneelwereld werd herdacht. Over de toneelschrijver hoeft hier nu niet te worden uitgeweid. Jonckbloet heeft in zijn bekende geschiedenis der Nederlandse letterkunde jammer genoeg niets over hem gezegd, want wij mogen aannemen dat hij niet van zekere verdiensten ontbloot was. Hoe het ook zij, van Peene was de eerste toneelschrijver na 1830, die waarlijk "de gave" bezat. Wij Vlamingen kunnen wel nog eens aan zijn zeer eenvoudige kunst, die wel eens onnavolgbaar leutig is, ons hart ophalen. Dit is, ondanks alle terecht strenge critici, ons recht, nietwaar? Want in deze blijmoedige schuilt ook weer iets van de ontembare Uilenspiegelgeest, die, zomin als de geest noch het hart van Vlaanderen, ooit begraven zullen worden. Dat heeft Charles de Coster zo mooi in zijn epos gezegd, en wij bevestigen het met kalme overtuiging.

Maar zo van Peene, die misschien honderd, misschien tweehonderd toneelstukken schreef – in die tijd zag men op geen honderdtal, denk maar even aan de Fransman Scribe bv.! – zo van Peene ooit als toneelman in de vergeethoek moest raken (wat uit een historisch oogpunt iets onmogelijk is), blijven leven zal hij als de dichter van de Vlaamse Leeuw.

Het is een pracht van een lied: ik kan het niet horen, niet lezen, niet zeggen of zingen, zonder dat hier binnen iets aan het trillen, aan het roeren gaat. Albrecht Rodenbach was een groot bewonderaar van de Leeuw. Er schuilt in deze zang inderdaad een soort van vervoering, er waait een adem uit zo krachtig, een gedrevenheid die niet uitsluitend subjectief mag heten, en die er niet noodzakelijk door de lezer zelf aan toegevoegd wordt. Duizenden heeft deze zang in vervoering gebracht, en ik zou zeggen, dat door het ritme heen een bijna lichamelijke huivering vaart.

In 1887 verscheen te Dendermonde op de persen van Aug. De Schepper-Philips een boek van een Gentse toneelliefhebber, Lauwers genaamd, een in Nederland vermoedelijk weinig bekend boekje, met volgende titel: “Mijn gedenkboek. Berichten, voorgevallen en gebeurtenissen uit mijn leven door Frans-Edmond Lauwers, naar aanleiding van mijn vijftigste jubelfeest als toneelkundige en schrijver, 1836-1886.” Daar kan men, op blz. 94 en volgende, een nagenoeg geheel vertrouwbaar lezing van het ontstaan van de Vlaamse Leeuw vinden.

Ik schrijf hier het verhaaltje af:

“In de eerste dagen van augustus 1848 bevond ik mij, zoals het dikwijls gebeurde, ten huize van Van Peene. Onder vriendelijke babbels spraken wij over Marseillaise, Brabançonne, God Save the Queen enz., toen eensklaps Paul Van Loo, schoonbroer van de

onsterfelijke Van Peene, uitriep: “Wat jammer dat wij, Vlamingen, nog geen nationale zang hebben! ...” Van Peene luisterde aandachtig terwijl hij gedurig, zoals het zijn gewoonte was, zijn bokkenbaardje streelde.

Drie dagen nadien kwam hij naar het lokaal “Broedermin en Taalijver”, nam K. Onderet, die toen nog een mooie baritonstem had, terzijde en beiden trokken naar boven in de repetitiekamer. Enige ogenblikken later hoorden wij bovengenoemde, onder de begeleiding van Van Peene die op zijn viool aan het “krabbelen” was, zoals hij het zegde, het lied beproeven.

“Wij luisterden naar die in den beginne overstaanbare zang – Van Peene speelde de viool, maar niet zoals Vieuxtemps of Paganini – die van langs om meer begon te bevallen. Door nieuwsgierigheid gedreven, trokken wij met enigen naar boven: “Is er geen belet?” vroeg de oude P. Erfelinck. “Binnen”, antwoordde men. “Wat is hier gaande?” sprak vriend Gustaaf Verhaegen. “Hier is gaande”, antwoordde K Onderet, “dat Van Peene een volkszang gedicht heeft met muziek van zijn neef Karel Miry, een lied dat binnen eeuwen nog de Vlamingen zal in geestdrift brengen!” ...

Een uur later deden we met ongeveer 20 leden en voor de eerste maal “De Vlaamse Leeuw” met volle stemmen in de lucht weergalmen.

De 13^e van dezelfde maand, was het Van Peene’s naamdag, Sint Hippoliet. “Broedermin en Taalijver” ging ’s avonds naar de Wijngaardstraat, om haar secretaris-opgever, bij die gelegenheid met een serenade te vereren. Men zong onder andere “De Vlaamse Leeuw” die door de toegelopen menigte met een onbeschrijflijke geestdrift, onder donderend handgeklap herhaalde malen werd toegejuicht en gebisseerd.

Van Peene en Miry verklaarden zich gelukkig. Zij hadden – en het publiek had zulks bekrachtigd, een Vlaams nationaal gezang voor de Vlamingen alleen, geschapen – het is te zeggen; een gezang noch voor katholieken, noch voor liberalen, maar een gezang buiten alle politieke denkwijzen ... een gezang voor de Vlamingen in het algemeen!

Eer aan Van Peene! ... Eer aan Miry! ...

In het jongste meinummer (VIII, 8) van de Nieuwe Taalgids heeft onze stadgenoot dr. A. Jacob overtuigend bewezen, dat het lied dat meestal, op gezag van Snellaert, van 1848 wordt gedateerd, feitelijk in dat jaar voor het eerst is gedrukt geworden. Het Gentse veertiendaags letterkundig blad De Eendragt maakte op 26 maart '48 van de verschijning melding. "Door een gelukkig toeval", schrijft dr. Jacob, is van Peene's klad bewaard gebleven. Het berust thans in de Gentse Universiteitsbibliotheek en werd, blijkens de datering onderaan, op 22 juli 1847 geschreven. Mogen we bij Lauwers lezen augustus 1847 in plaats van 1848 – heeft Lauwers zich dus één jaar vergist – dan ligt de genesis van van Peene's en Miry's lied klaarblijkelijk open voor ons.

Vooreerst echter bleef het lied slecht in enge kring bekend. Maar in het volgende jaar zouden de februarigebeurtenissen te Parijs, die ook in België grote onrust wekten en talrijke krijgshaftig gestemde vaderlandse liederen deden ontstaan, "De Vlaamse Leeuw" meer naar voren in de openbare mening dringen. Dit gebeurt in februari te Gent, op een toneelopvoering door Van Peene's gezelschap "Taelyver en Broedermin". "Uit Gent meldt men," schreef het Antwerpse vaderland van 5 maart, "dat de geesten in de stad van Artevelde goed gestemd zijn voor de verdediging van het vaderland en het behouden der openbare rust. Volgens berichten zouden aldaar de jonge lieden voornemens zijn, de blauwe kaproen of

rouwmuts aan te nemen, als een teken van hun vaderlandse gezindheid. Men weet, dat de witte kaproenen eertijds in Gent de moedigste verdedigers van land en vrijheid zijn geweest. In de Vlaamse Schouwburg heeft het publiek het gezang de Vlaamse Leeuw gevraagd; maar de politie, de inhoud van dit schoon nationaal volkslied niet kennende, heeft verzocht dat men er voor ditmaal zou van afzien; waaraan dan ook zonder tegen strubbelen is gehoorzaamd. Het lied de Vlaamse Leeuw is opgesteld door onze hooggeschatte toneelspeler en –schrijver Karel Onderreet. Door hem gezongen heeft het een wonderbare kracht op de gemoederen, en doet zelfs in gewone tijden de harten der aanhorders van vaderlandse hoogmoed opzwellen. Wij hopen dat het welhaast in Gent algemeen bekend en gezongen zal worden.”

De publicatie van het lied, met de muziek van Miry, volgde, zoals we reeds opmerkten, einde maart.”

Wat nu de muziek betreft, een bevoegd beoordelaar maakte me dezer dagen attent op eigenaardige overeenkomsten van het ritme en ook van zekere pakkende motieven met die van de Marseillaise.

Het blijft een pracht van een lied, waar de krachtige, zich tegen heug en meug werende volksziel in leeft.

Maandag 18 januari 1915 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

Men schrijft ons uit Middelburg:

Als een bewijs, dat onder de Belgische vluchtelingen velen zijn, die nog niet van alle middelen ontbloot waren, mag wel worden

genoemd, dat tot nu tot alleen in Zeeland reeds meer dan 7.000.000 frank door hen is gewisseld. Al dit geld is hier te lande uitgegeven en tal van winkeliers hebben dan ook bijzonder goede zaken gedaan.

De concerten, die Em. Hullebroeck in de afgelopen drie maanden in verschillende plaatsen van ons land heeft gegeven ten bate van de Belgische vluchtelingen, hebben meer den 12.000 F opgebracht.

De heer J. Systemans, te Maastricht, is benoemd om naast en als plaatsvervanger van de regeringscommissaris, de heer Wilhelm, het in wording zijnde vluchtelingenkamp te Uden te leiden.

Voor de Vlamingen onder de gewone Belgische soldaten in Engeland, die daar worden verpleegd, wordt lectuur gevraagd.

Mevr. A. Simonis, hotel Paulez in Den Haag, zal er zich mee belasten, de ontvangen boeken, enz. naar Engeland te verzenden.

Sluis, 18 januari. Na verscheidene dagen rust klonk hedenmorgen voor het eerst weer zwaar kanongebulder uit de richting van Ieper.

Londen, 18 januari. Hier zijn eerst nu bijzonderheden vernomen van een gisteren voor een week ondernomen stoutmoedige tocht van Engelse vliegers naar Oostende. Een afdeling marinevliegers vloog tot bovengenoemde stad. Eén van hen liet 24 bommen vallen.

Nachtelijke tochten.

Een onzer oorlogscorrespondenten schrijft:

Als de regen neervalt en de wegen vermoddert, als overdag het uitzicht belemmerd is en zelfs de niet onder water gezette terreinen bijna tot moerassen worden, is de grote actie der strijdende legers verlamd, maar de lange, donkere nachten geven dan gelegenheid te over tot een verrassend optreden van kleine afdelingen, doch om

zulke ondernemingen mogelijk te maken, moet het moreel van de troep goed zijn, want bij zulke nachtelijke verrassingen wordt meer nog van de zelfbeheersing en koelbloedigheid der mannen gevergd, dan gedurende de grote gevechten en masse.

Het moreel der Belgische troepen is echter van die aard, dat het tegen de moeilijkste ondernemingen is opgewassen en gedurende de nachten van de afgelopen week, dat de regen neerviel en de duisternis bijna werd tot een massieve hindernis, hebben herhaaldelijk kleine troepjes, een sectie, een compagnie, de Belgische linies verlaten en zijn geluidloos voort geschoven naar punten, die men door de Duitsers bezet wist, een hoeve, een bosje, een kleine verhevenheid in het terrein. De mannen die gaan, hebben een stille vreugde in de ziel om wat zij gaan ondernemen. De bevelvoerende officieren delen nog even de laatste instructies uit, dan drukken zij de hand van degenen, die van de kleine colonne een bijzondere opdracht hebben. Fluisterend spreken de mannen die gaan, nog enkele afscheidswaarden tot hen die achterblijven en dan verdwijnen ze geluidloos in de dichte duisternis en in de loopgraven wacht men, men wacht of geen geluid zal verraden wat daarginds gebeurt, men wacht op de terugkomst van hen die gingen.

Soms is er dan plotseling in de nacht een kort geweervuur, klinkt er geschreeuw, maar ook dan weer valt de stilte als een drukkend gewicht op de donkerte. En in de tranchées wacht men, wacht men, steeds meer in spanning.

Is er hulp nodig daarginds ?

Niemand kan het zeggen. En dan ook, machteloos immers zijn die mannen daar in de loopgraven om hulp te verlenen. Zij weten niet, waar hun kameraden zich bevinden en hebben ook een eigen taak: te wachten, te bewaken het hun toevertrouwde gedeelte van die

lange linie van strijders. Een taak, die heel zwaar weegt in de nachtdonkere uren van spanning als daarginds ergens in de duisternis het onbekende gebeurt.

En dan de vreugde als eindelijk, eindelijk een vaag gerucht wordt vernomen in de duisternis. Een stem fluisterroept een woord. Ze zijn terug, die daarginds gingen, terug van hun onderneming en verteld wordt dan in enkele woorden, wat er gebeurde. Met enkele woorden ook wordt melding gemaakt van de verliezen, die wonderlijk meestal gering zijn. Een troep, die voor zulke verrassende ondernemingen uittrekt, komt vrijwel ongedeerd of in het geheel niet terug.

Zeer gelukkig zijn de Belgen in de afgelopen donkere, regenachtige nachten geweest met hun verrassingen. Natuurlijk zijn de behaalde voordelen zelden of nooit van die aard, dat ze worden gepubliceerd in de officiële communiqués, die slechts in zeer grote lijnen de gebeurtenissen geven, maar zeer vaak toch is een wel in de communiqués vermeld belangrijk succes een direct gevolg van de bij zulke kleine ondernemingen behaalde voordelen.

Slechts zeer weinige dagen geleden werd een Belgisch kapitein, die met niet meer dan 200 man gedurende zo'n nachtelijke tocht een resultaat van betekenis bereikte, reeds de morgen na zijn tocht geridderd.

Het was, met het oog op de militaire toestand, nog niet mogelijk nu reeds inlichtingen te geven over deze tocht en de bereikte resultaten, daar deze eerst kunnen worden gepubliceerd zodra de gebeurtenissen zich verder hebben ontwikkeld.

Maar in elk geval bewijzen deze talrijke stoutmoedige nachtelijke ondernemingen in welk een uitstekende geestestoestand zich het Belgische leger bevindt.

Uit België.

Men meldt ons:

Het opeisen door de Duitsers in het bezette gebied van België nam de laatste tijd ongehoorde afmetingen aan. Een grootindustriële, te Verviers woonachtig, doch die zijn uitgebreide leerlooierijen te Nimes heeft, moest voor 1.250.000 frank leer leveren. Hij sloot daarna zijn werkplaatsen, doch de Duitsers eisten, dat hij weer aan het werk ging, of zij zouden de hele boel annexeren. Hij is dus weer aan het werk getogen en moet nu 1/3 van al het afgewerkte leer aan de Duitsers afstaan. Een lakenfabrikant te Verviers, die dit hoorde en voor hetzelfde lot bevreesd was, liet 2000 arme vrouwen komen, gaf hen elk voldoende laken voor een mantel en bovendien het geld voor maakloon en knopen. Op deze manier wist hij tenminste, dat het laken niet in handen der Duitsers kwam.

De Belgische regering te Havre.

Een van onze correspondenten schrijft:

Als een gedenkwaardigheid uit de bewogen tijd die wij beleven, is voorzeker te beschouwen de vestiging op vreemde bodem van een ganse regering, verdreven uit het gebied waarop haar rechtmatig gezag zich deed gelden.

Terwijl koning Albert met zijn leger verblijf houdt in het gedeelte van West-Vlaanderen, dat voor de overrompeling door de Duitsers gespaard bleef, heeft de minister van oorlog zijn administratie gevestigd in Duinkerken, op een paar kilometer afstand van de Belgische grens. De andere ministeriele departementen zijn sedert oktober 1914 geïnstalleerd in de havenstad Le Havre, waarop de keuze gevallen is om reden van het gemakkelijk verkeer en met het Belgisch grondgebied en met Londen en Parijs, hoofdsteden van de

garanderende mogendheden, welke met het Belgische leger samenwerken tot bevrijding van het land.

Met het oog op het internationaal recht, is het vraagstuk door die tijdelijke installatie van de Belgische regering in het leven geroepen, voorzeker nieuw en zonderling te heten. Maar men mag niet uit het oog verliezen, dat zo die regering thans niet, vrij en rechtstreeks, een feitelijk gezag oefent op het bezette grondgebied, haar gezag in recht door niemand kan worden betwist, ook niet door de Duitse regering, daar deze de inlijving van het overweldigde gebied niet heeft uitgeroepen. Deze inlijving zou overigens geenszins stroken met het volkenrecht, hetwelk de inlijving door een oorlogvoerende in oorlogstijd uitgesproken, niet erkent.

Nog dient er op gewezen dat de arrondissementen Veurne en Kortrijk niet door het Duitse leger bezet zijn, evenmin als de kleine enclave van Baarle-Hertog, ten noorden van Turnhout. Daarbij komt dat het Kongogebied, dat tachtig maal uitgestrekter is dan België, niet opgehouden heeft onder het feitelijk gezag der Belgische regering te staan. Deze, dank aan de extraterritorialiteit door Frankrijk toegestaan voor de gebouwen waar de ministeriële diensten ondergebracht zijn te Sainte-Adresse (voorstad van Havre), heeft dus niet opgehouden, sedert zij Oostende verliet, een werkelijke soevereine macht uit te oefenen.

Doch, men kan zich wellicht afvragen op welke wijze die soevereiniteit zich doet gelden, waarvan de omvang in feite zo verminderd is tengevolge van de oorlogstoestanden? Om die vraag te beantwoorden, zij het genoeg de ministers aan het werk te zien, alsmede de weliswaar weinig talrijke ambtenaren, waardoor zij zich deden vergezellen naar dat gastvrije strand, waar het leven bezadigd, ernstig en werkzaam is.

Zoals te begrijpen is, werd aan het ministerie van oorlog nooit meer bedrijvigheid aan de dag gelegd. Immers heeft het te voorzien in de behoeften der werving, der opleiding, der bewapening en der administratie. Aan het ministerie van buitenlandse zaken, waarvan de werkzaamheid zich op normale wijze tot over de grenzen uitstrekt, wordt die werkzaamheid met de dag noester en koortsiger door de vereisten der internationale politiek. Nooit had de heer Davignon talrijker bezigheden, en, zoals bekend is, zijn al de bij de koning geaccrediteerde diplomaten de regering te Havre gevolgd. Wat de heer Renkin, minister van koloniën, betreft, hij kan de aangelegenheden van Kongo behartigen zonder zich veel te bekommeren om de inval der Duitsers in België. De minister van justitie, tevens vicepresident van de ministerraad, heeft als algemene regel gesteld dat de vele ambtenaren die onder hem staan, (bedienaars der erediensden, magistraten, notarissen, griffiers, ambtenaren van de dienst der gevangenis, der weldadigheidsgestichten en der kinderbescherming) in België, moeten daar verblijven, waar zij hun functie uitoefenen, opdat de bevolking niet verstoken zou zijn van de voordelen van morele en economische aard, welke de zo regelmatig mogelijke werking der burgerlijke en strafwettelijke rechtsbedeling meebrengt, en opdat uitstekende mannen, als daar bv. zijn de magistraten, een hoogst wenselijke invloed blijven uitoefenen, door het voorbeeld te geven van waardigheid, vaderlandsliefde en zielskracht. Het is voorzeker ten onrechte dat enkelen, onbewust misschien toegevend aan het verlangen de Belgen in twee categorieën te verdelen, het gerucht verspreiden als zou de te Havre gevestigde regering het besluit niet goedkeuren of niet naar waarde schatten van diegenen, welke zonder door hun ambtsbetrekking ertoe verplicht te zijn, in België gebleven zijn, in afwachting van de eindoplossing! Niets is onnauwkeuriger, wat overigens hieruit blijkt, dat de families van verscheidene ministers nog steeds te Brussel verblijf houden. Te

Havre, naar mij bekend is, wordt grotelijks hulde gebracht aan de moed en de vaderlandsliefde van allen die, in zeer pijnlijke omstandigheden, België zijn blijven bewonen en die, voor het gemeenschappelijk welzijn, de gloed van vertrouwen en patriottisme onderhouden.

Afgezien van de talrijke vraagstukken welke de oorlog deed ontstaan, houdt de heer Carton de Wiart, minister van justitie, onlangs teruggekeerd uit de Verenigde Staten van Amerika, waar hij een diplomatieke zending te vervullen had als buitengewoon gezant van de koning der Belgen, zich onledig, bij afwezigheid van de heer de Broqueville, voorzitter van de ministerraad, met al wat de Belgische propaganda in het buitenland aanbelangt. De werkzaamheid der door hem aangestelde commissie van onderzoek over de inbreuken op het volkenrecht, de studies betreffende de Belgische neutraliteit en de documentatie met het oog op de noodzakelijke vergoedingen, behoren insgelijks tot de taak van het ministerie van justitie, evenals het bezorgen van de uitgaven van het Belgisch Staatsblad, dat sedert 13 oktober te Havre verschijnt.

De heer Berryer, minister van binnenlandse zaken, bekommert zich om het lot der Belgische vluchtelingen in Nederland, Frankrijk en Engeland.

De heer Segers, minister van spoorwegen en marine, is er in geslaagd in de twee laatstgenoemde landen betrekkingen te verkrijgen voor nagenoeg 6000 werklieden van zijn administratie.

Door de heer Helleputte, minister van openbare werken en landbouw, worden de heropbouwingen voorbereid, welke bij de ontruiming van het grondgebied zullen nodig blijken.

Tenslotte zij er op gewezen, dat de vraagstukken van financiële aard en die welke op de weldadigheid betrekking hebben, vraagstukken die de bevoorrading der Belgische bevolking betreffen, dag voor dag de aandacht en de bedrijvigheid van het Belgische ministerie in beslag nemen. Aan die vraagstukken wijdt het menigvuldige beraadslagingen, waaraan deelgenomen wordt, volgens een sinds de aanvang van de oorlog aangenomen regeling, door de ministers van staat.

De te Havre aanwezige ministers van staat behoren tot de onderscheidene politieke denkwijzen: het zijn katholieken, liberalen en socialisten. Hun eensgezindheid, zowel onderling, als met het kabinet en met de koning, is steeds volkomen geweest. Allen zijn ervan overtuigd, dat de nationale kenspreuk "Eendracht maakt macht", zich meer dan ooit moet doen gelden, en hun voorbeeld heeft vanzelf navolging gevonden, en in België en in de middens der vluchtelingen in den vreemde, bij hun medeburgers van alle partijen.

Naar aanleiding van het bericht uit Maastricht: Verscherping van het passtelsel, in ons ochtendblad van gisteren, deelt men ons mede:

Sedert donderdag zijn er in België scherpere pasvoorschriften voor de terugkeer naar Nederland in werking getreden. Te Luik geeft de Passzentrale, Place du Théâtre, de Passierscheine uit, waarmee zij echter niet gul is, zo men niet wil verklaren niet meer naar België terug te keren.

De Passierschein, die men krijgt en die 6 mark kost, geeft als enige overgangsstation Moelingen (Moelingen), zodat men noch van de tram over Rocour Tongeren, noch van die over Bassenge gebruik kan maken. Het beste is een rijtuig tot Moelingen te nemen, waarbij men zich echter dient te overtuigen, dat de pas van de koetsier goed in orde is, daar men anders, zoals ik, de ervaring kan opdoen, dat het

rijtuig onderweg aangehouden wordt, rechtsomkeert kan maken en men ca. 12 km te voet tot Eijsden kan afleggen. Te Moelingen kwam niemand door gedurende de 2 uren, dat ik daar werd opgehouden. Meer dan 100 vrouwen, die uit Argenteau, Visé etc. daar stonden, waarvan velen 5 km en meer te voet waren gekomen om in Eijsden brood en petroleum te kopen, werden teruggestuurd. Op mijn vraag waarom men hier zo moeilijk was, antwoordde men dat het net zo was op alle grensstations sedert donderdag.

Mijn indruk was, dat men te Moelingen angstig stipt de nieuwe voorschriften opvolgt en dat het aanbeveling verdient, liever België over een ander station te verlaten; in geen geval moet men proberen om zonder Passierschein naar Nederland terug te gaan, daar men dan groot gevaar loopt teruggezonden te worden.

De Belgische vluchtelingen te Londen.

Wij lezen in het Handelsblad van Antwerpen:

Een groot aantal Antwerpenaren van alle rang, van beide geslachten en van elke ouderdom hebben daags voor de beschieting de wijk genomen naar Londen en zijn er gebleven. Of zij gelijk hebben gehad of ongelijk, dat is hier de kwestie niet, en er is niemand die hun het minste verwijt zou gedaan hebben, indien ze nu niet op het ongelukkig gedacht waren gekomen heel wat lawaai te maken rond een even onverwachte als potsierlijke ontdekking.

Inderdaad, in de vrije uren van hun behaaglijk nietsdoen, hebben velen onder hen ontdekt dat het enig waren patriottisme bestaat, niet in het mee doorstaan van de beproevingen van het vaderland op de vaderlandse bodem zelf, maar wel die mee te leven ... van heel ver, midden van de geen het minste gevaar opleverende, hartelijke,

onvergetelijke en dikwijls kosteloze en vrijgeveige gastvrijheid van Engeland.

En om die houding kracht bij te zetten, hebben zij in de nabijheid van het Strand het nieuwe België gesticht, de Cercle Belgica, voortaan voor hen het ware België, tot het hun behagen zal terug te keren naar dat andere België, dat zich nog altijd uitstrekt langs Maas- en Scheldeboorden, van Haspengouw tot aan het Vlaamse strand.

En dit nieuwe België heeft tot voorzitter, Mr. Charles Bauss, advocaat, oud stafhouder van de balie te Antwerpen.

Mr. Bauss heeft zijn voorzitterschap gekenmerkt door redevoeringen, vele in getal, doch waarvan de in Antwerpen gebleven Antwerpenaren, van alle gemeenschap verstoken, weinig of niets gehoord hebben.

Evenwel hebben zij nu onlangs, dank aan wonderen van onbescheidenheid, toch een der toespraken van de meester, beknopt in de Parijse Excelsior weergegeven, te lezen gekregen. En opdat iedereen het zou weten, ziehier de vertaling ervan:

“Er zijn Belgen, die door familiebanden, door armoede, gehechtheid aan de geboortegrond, in België zijn gebleven; die keuren wij niet goed, wij hebben medelijden met hen. Er zijn Belgen die menen dat zij, door in België te blijven of er wensen terug te keren, nuttig menen te zijn aan hun landgenoten: van hen zullen wij zeggen dat zij zich vergissen. Er zijn Belgen, die in België blijven of er wensen terug te keren, onder voorwendsel dat zij, door hun tegenwoordigheid, hun bezittingen kunnen beschermen, hun zaken doen bloeien en dat, feitelijk, de Duitsers niet meer aanvallend zijn. Die laken wij formeel. Men moet niet naast de Duitsers leven. Men moet niet aan het volk, dat ginder gebleven is, de indruk geven, dat wij, de leiders, het

mogelijk achten naast Duitsers te leven. Wij moeten aan onze bevolking, aan onze bondgenoten, aan Europa, aan de hele wereld, die indruk inplanten, dat het onmogelijk is naast Duitsers te leven.”

En het blad voegt er bij: “Die wijze en vaderlandslievende vermaningen werden luid toegejuicht door de ganse vergadering.”

Goed; nu mr. Bauss gedaan heeft zullen wij ook eens iets zeggen, want er zijn zo van die mensen – er zijn er zelfs in Antwerpen – die toch wat licht omspringen met de waardigheid van hen, die hier in de moeilijkste omstandigheden hun plicht willen vervullen.

Onder de hiel liggen van een veroveraar, verkocht zijn aan de veroveraar, is een verwijt dat die mensen zomaar zonder het minste besef van de draagwijdte van hun woorden zich uit de mond laten vallen.

Zich onderwerpen aan de eisen der bezetting, zich onderwerpen aan de voorschriften die in een bezet land gelden, doen wat men niet laten kan en verplicht is te doen, overal waar een veroveraar meester is, staat voor enkele lieden gelijk met ... kruipen voor de bezetter.

Sedert de Duitse bezetting zijn hier toestanden ontstaan waarmee allen af te rekenen hadden die hier zijn gebleven, zijn verplichtingen geboren naar dewelke zij zich te gedragen hebben, maar bij dewelke zij ook geen zier, maar geen zier, van hun vaderlandse gevoelens hebben geofferd.

En dan komt mr. Bauss ons daar parkeren in drie even verachtelijke categorieën: die waarmee hij medeleeft, die welke zich vergissen en die welke hij laakt!

In de ogen van mr. Bauss hadden de 7 miljoen Belgen, die hier zijn gebleven, allen hun matten moeten rollen en het land verlaten. Ze

zijn hier te veel, en daar Holland, zichtbaar en heel terecht, meer heeft gedaan dan menselijkerwijze geëist kon worden, zouden we dus, of hadden wij, allen naar Engeland moeten gaan; enfin, een overtocht van de Noordzee, die de tocht van de Israëlieten over de Rode Zee ver in de schaduw zou gesteld hebben.

Maar wat een vurig Latijns bloed moet dan wel door de aderen vloeien van deze nieuwe Mozes, dat hij het aan 7 miljoen Belgen bijna als een landverraad aanrekent hier te zijn gebleven, op gevaar af in aanraking te komen met een Duitsers.

Latijns bloed! ... Geen centiliter, nog geen milliliter! ... Mr. Bauss is geboren te Brussel, 12 maart 1856, uit Duitse ouders; Belg bij optie op 21-jarige ouderdom, zoon van Karl Valentin Bauss, geboren te Altleiningen in Beieren en van Christina Trimborn, geboren te Bergheim in Pruisen.

Een der hoogste ambtenaren van het Duitse burgerlijk bestuur in België, de heer rijksdagafgevaardigde Trimborn, draagt dezelfde naam als de moeder van Mr. Bauss; het toeval heeft van die streken!

Hier dient nog enkel herinnerd dat, vóór de beschieting, het gouvernement door sommige onder onze medeburgers openlijk werd aangevallen omdat het enkel de Duitsers, door naturalisatie Belg geworden, buiten de versterkte omheining had doen gaan.

Volgens de Métropole moest alleman, wiens naam een Duitse oorsprong liet gissen of die, op vier geslachten afstand, tussen zijn oudgrootouders een Duitser liet ontdekken, voorgoed over de grenzen worden gezet.

En vandaag zien wij te Londen die aartszuivere mr. Bauss tot voorzitter kiezen en met hem in koor bulderen tegen in Antwerpen gewonnen en gebleven sinjoren, en zien wij hen ónze daden

kleineren, ónze inzichten verdacht maken en ónze vaderlandsliefde in twijfel trekken.

Welnu, zo besluit het Handelsblad van Antwerpen, wij laten ons door niemand beledigen, en daarom delen wij dit kapittel der geschiedenis mee, opdat het gedrukt zou worden, wanneer het uur der afrekening, man tegen man en bij volle daglicht, zal geslagen zijn.

Belgen naar Zuid-Afrika.

De Engelse commissie van bijstand voor invalide Belgische soldaten past iets nieuws toe, lezen wij in de Manchester Guardian. De Heer R.O. Hankin een schoonbroer (schoonzoon?) van generaal Botha, kwam op het denkbeeld om Belgische soldaten, die voor verdere dienst ongeschikt zijn, naar Zuid-Afrika te zenden. Het eerste tiental is reeds naar de boerenkolonie van het Leger des Heils in Rondebosch vertrokken. Honderden liefhebbers melden zich aan. Er worden alleen mensen uitgekozen, die Nederlands (Vlaams) spreken, maar de meesten leren snel Engels.

“Het doel, vervolgt de Manchester Guardian, is niet alleen om hun de kans te geven spoedig in een goedgekeurd oord te herstellen” (de lezer zal spoedig begrijpen dat dat helemaal niet het doel is van de pseudofilantropische maatregel), “maar om met hun hulp de Belgische kijk op de oorlog aan de Afrikaanders bloot te leggen.” (Daar is de aap uit de mouw) “Zij zullen niet in staat zijn veel werk te doen” (neen, dat zal blijken!), “maar genoeg om hen te behoeden voor de eentonigheid van voortdurende ledigheid. Als er geld genoeg is zullen zij een toer maken door sommige steden om met zoveel mogelijk Boeren in aanraking te komen. Na het einde van de oorlog worden zij natuurlijk naar hun land teruggebracht.”

“Het eerste gezelschap is onder leiding van een jong Belgisch advocaat. Er is een diamantslijper bij, een bierbrouwer, een student en een onderstationsoverste. De meesten missen ledematen of lijden aan ernstige verminkingen.”

Er is van hun leider een interessante brief ontvangen. Mijn taak zou licht zijn, schrijft hij, als mijn kameraden er niet zo ongelukkig aan toe waren. Een mist er een been, twee een arm, twee een oog, twee hebben slechts een omzwachtelde stomp voor een hand ...”

De commissie krijgt haar geld van vrijwillige giften en een subsidie van de Engelse regering. Ze vraagt nu meer geld van het publiek.

Nu is het zeker een goed denkbeeld om te trachten de positie van generaal Botha's regering in Zuid-Afrika te verbeteren en wat meer geestdrift voor de oorlog tegen de Duitsers in Zuidwest-Afrika te wekken door de Belgen het land rond te sturen om te vertellen wat de Duitsers in België hebben gedaan. Dat daarvoor mensen worden uitgekozen die in de oorlog zijn verminkt, getuigt daarbij van organisatorisch talent. Maar waarom moet dat nu weer vergezeld gaan met de verzekering, dat het geschiedt om die arme Belgische invaliden in een gezond oord wat op hun verhaal te laten komen?